

Nr 10

Av herrar **Rimmerfors** och **Larsson** i Stockholm, om en översyn av bestämmelserna för avlöning av arkivarbetare.

Frågan om arkivarbetarnas lönevillkor har ett flertal gånger berörts i den svenska riksdagen, senast genom motioner vid A-riksdagen 1958. Den 4 maj 1956 uttalade dåvarande socialministern, statsrådet Ericsson, i ett interpellationssvar, att »hjälpformen arkivarbetare är värdefull och därför bör bibehållas». Interpellanten hade riktat uppmärksamheten på att »arkivarbetarna är en grupp av medborgare som gör en värdefull insats i samhället men som blivit styvmoderligt behandlade av statsmakterna. Det förhållandet, att de utgör en relativt liten grupp, kan inte få motivera att de försättes i ett sämre läge än övrig friställd arbetskraft», hävdade interpellanten. I samband med interpellationssvaret underströk interpellanten också de orimliga förhållanden som uppkommer för en arkivarbetare, om hans hustru på grund av ålder eller invaliditet uppstår folkpension. Han straffas då med att få sin egen arbetstid begränsad och därmed en motsvarande minskning av sin redan förut mycket blygsamma lön. Herr statsrådet erkände den gången oförbehållsamt, att det finns fall, »där arkivarbetare utför samma arbete, som i verk och institutioner räknas som ordinarie uppgifter och som normalt betalas med andra och högre löner. Jag anser detta otillfredsställande. Denna olägenhet bör emellertid i sådana fall kunna rättas till genom att verken inom ramen för de anslag, som på vanligt sätt ställes till förfogande, betalar vad arbetet är värt». Interpellanten efterlyste först och främst en lönedifferentiering inom arkivarbetet, så att de mest kvalificerade skulle få större ersättning än okvalificerade. En sådan uppdelning i grupper hade en gång föreslagits av arbetsmarknadsstyrelsen.

Frågan synes alltså vara olöst. Sedan 1934 sysselsättes inom arkivarbetet dels sådan intellektuell svensk arbetskraft, som av olika anledningar icke kunnat beredas sysselsättning på den öppna marknaden, dels efter kriget sådana intellektuella landsflyktiga, som tagits emot i Sverige. Att denna hjälpform varit till utomordentligt gagn för många, som genom krig och omvälvningar i respektive hemländer stått utan försörjningsmöjligheter i ett nytt land, där den allmänna arbetsmarknaden bland annat på grund av språksvårigheter varit stängd för dem, ligger i öppen dag. En annan sak är, om högt kvalificerade krafter inom denna grupp, vilka visserligen på grund av ålder eller andra omständigheter fortfarande har svårt att tävla med andra krafter på den öppna marknaden, skall underbetalas av de svenska myndigheterna enbart därför att de är arkivarbetare. Det finns exempel på att vi sedan årtionden har sådana arbetare, med hög akademisk

utbildning och utomordentlig erfarenhet och förtrogenhet med främmande språk, som otvivelaktigt utför ett arbete, för vilket staten annars skulle få betala avsevärt högre arvoden. Det är för dessa människor djupt deprimerande att de, trots sin obestridliga yrkesskicklighet i just de uppgifter för vilka staten använder dem, känner sig äta nådebröd och aldrig vågar drömma om att genom nya ansträngningar, exempelvis övertidsarbete, kunna öka sina inkomster. Samhället synes nämligen ha sört för att de icke, vare sig inom eller utom tjänsten, skall kunna höja sin levnadsstandard.

För heltidsanställda arkivarbetare är tjänstgöringstiden maximerad till 42 timmar per vecka. I ortsgrupp 2 ger detta en bruttoinkomst per månad av 635 kronor och i högsta ortsgrupp 680 kronor. Många har för övrigt enbart deltidstjänster med därpå beräknade löneförmåner. Vissa arbetare, som själva har folkpension eller vilkas make eller maka åtnjuter sådan pension, får exempelvis arbeta högst 24 timmar i veckan. Som jämförelse kan nämnas att en högt kvalificerad arkivarbetare med heltid har cirka 1 000 kr. mindre i årsinkomst än en vagnstäderska i lägsta löneklassen.

För många, som vet sig utföra ett högt kvalificerat arbete till gagn för det svenska samhället, är dock främst känslan av att vara föremål för barmhärtighet en mycket tung psykologisk belastning. Varje människa vill känna sig nyttig och få sin arbetsinsats något så när rättvist uppskattad. En sådan människobehandling skulle också vara hedrande för det land, som blivit flyktingarnas nya hemland. Semesterledigheten kunde eventuellt också utformas med större generositet. En arkivarbetare, vanligen i sextioårsåldern, har sammanlagt aderton dagars ledighet per år, medan ett ungt arkivbiträde har trettiofyra dagars ledighet.

Medvetna om svårigheten att i denna blandform av arbetsanskaffning och flyktinghjälp, vad de utländska arkivarbetarna beträffar, skapa full rättvisa, har vi ändå velat på nytt fästa riksdagens uppmärksamhet på en fråga av djupt mänsklig innebörd. Det bör icke kunna sägas att Sverige på ett för vederbörande förödmjukande sätt utnyttjar inflyttad arbetskraft, enbart därför att en flykting genom vad han gått igenom från början befinner sig i ett underläge. Kvalificerat arbete bör betalas högre än okvalificerat. Detsamma gäller givetvis också de många svenska arkivarbetare, som beröres av dessa bestämmelser inom arbetsmarknaden.

Med hänvisning till vad ovan anförts vill vi föreslå,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en sådan översyn av bestämmelserna för avlöning av arkivarbetare, att ersättningen differentieras med hänsynstagande till vederbörandes utbildning och arbetets art.

Stockholm den 16 januari 1959

Einar Rimmerfors

Martin Larsson